

המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת התנ"ך

בע"ה תמוז תשפ"ב (אוגוסט 2022)

חוזר מפמ"ר תנ"ך יסודי – לקראת שנת הלימודים תשפ"ג

לכבוד המפקחים,
מנהלי בתי הספר,
מורות ומורי התנ"ך
שלום רב!

הוראת התנ"ך בחמ"ד מבוססת על ההכרה שהתנ"ך הוא ספר היסוד של עם ישראל. גיבוריו הן דמויות מופת לאורן צועד העם היהודי מזה אלפי שנים, ותכניו מעצבים את חיי האומה – אמונותיה, שאיפותיה, תקוותיה והנהגותיה ביום חול ובמועד. שיבת עם ישראל לארצו, ארץ התנ"ך, וחזרתו לבמת ההיסטוריה כעם, כמו גם הפיכת הלשון העברית לשפתו המדוברת, מהווים הזדמנות לבניית קומה נוספת של הבנה חיבור והזדהות עם תכניו של ספר הספרים בימינו.

לאור הנחות יסוד אלו, אנו שואפים לכך שהוראת התנ"ך תהווה לימוד מחולל ומכונן זהות. יעדינו הם שבוגרי החמ"ד יסיימו שתים עשרה שנות לימוד כאוהבי תנ"ך, בעלי סקרנות ותשוקה ללמוד תנ"ך ובעלי מיומנויות המאפשרות להם לממש את אהבתם ללימוד תנ"ך. חוויה לימודית חיובית ומשמעותית בבית הספר תעודד אצלם רצון להמשיך ולעסוק בלימוד תורה באופן עצמאי, גם לאחר סיום הלימודים. שאיפתנו היא שלימוד התנ"ך יהווה עבור תלמידינו מקור נביעה לחיים מקושרים לדבר ה'.

לימוד התנ"ך בבית הספר היסודי טובע חותם משמעותי בתודעתם של תלמידינו ועשוי לעצב אישיותם לשנים רבות ואף לחיים שלמים. אפשר שזהו אחד מן ההסברים למשמעות הרבה שמעניקים חז"ל לתלמודם של תינוקות של בית רבן "אמר ר' חלבו אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, וכן הוא אומר מפי עוללים ויונקים יסדת עוז (תהלים ח, ג), ואין עוז אלא תורה, שנאמר ה' עוז לעמו יתן (שם כט, יא)" (פסיקתא זוטרית [לקח טוב] אסתר פרק ה). אציין עוד שלצערנו מספר ניכר של תלמידי החמ"ד ביסודי אינם ממשיכים במסלול החמ"ד בכיתות התיכון. אי לכך יש חשיבות כפולה ומכופלת לידע שהם צוברים, ובעיקר לאהבת התורה שאנו עשויים להטמיע בהם בשנות לימודיהם בבית הספר היסודי.

מרובים המקורות בחז"ל המאדירים את חשיבותם של מלמדי (ובדורות האחרונים גם מלמדות) התורה. **כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה (בבא מציעא פ"ה, ע"א), ... מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו (סנהדרין צ"ט, ע"ב), ... מעלה עליו הכתוב כאילו הוא ילדו (מדרש לקח טוב, פרשת במדבר). זכות גדולה ואחריות גדולה היא לנו להיות חלק ממלמדי התורה בעם ישראל.**

בשנה החולפת פתחנו שכללנו ויישמנו את מיזם "חזק ונתחזק" והדבר סייע למאות כתות ולאפלי תלמידים לעמוד ביעד של סיום החומשים במהלך שנת הלימודים. מאות מורים לקחו חלק בהשתלמות המלווה את מיזם "חזק ונתחזק" ואנו ממתינים לכם בהשתלמויות המלוות את ההוראה גם בשנה זו.

אני מודה לכם המורים הנמצאים יום יום עם התלמידים, מלמדים אותם, לומדים איתם, מתנכים אותם ופועלים על מנת לקרבם ולחברם לתורת ה'. אני מודה למדריכי התנ"ך הפרוסים ברחבי הארץ על עבודת הקודש בהנחיית המורים, ולרב יאיר ליברמן, המדריך הארצי המוביל את הוראת התנ"ך ביסודי, על השקעתו המרובה בכלל, ובפרט בשכלול ושיפור מתמיד של הוראת התנ"ך בבתי הספר היסודיים.

בברכה,

ד"ר איילת סיידלר

מפמ"ר תנ"ך בחמ"ד

תוכן

3	קישור למסמכי יסוד מעודכנים לתש"ף
3	'חזק ונתחזק' המסע לסיום החומשים, תכנית מותאמת לשנת קורונה
4	הדרכה
4	רישום לקבוצת מייל ולקבוצות וואטסאפ
5	פיתוח מקצועי וכלים ללמידה מרחוק
6	חוברות לימוד מאושרות
4	מבחן ארצי

קישור למסמכי יסוד מעודכנים לתשפ"ב

- [תכניות הלימודים בתנ"ך](#)
- [באתר תנ"ך](#) תמצאו מסמכי יסוד נוספים:
תכנון שנתי מותאם לשנת תשפ"ג

מסמך המיומנויות

משימות הערכה

מדריכי תנ"ך ופרטי התקשרות

מתווה הגפ"ן – [מוכתב על ידי המשרד]

מערכת החינוך הישראלית מטמיעה בשנת הלימודים תשפ"ג את תכנית הגפ"ן – גמישות ניהולית פדגוגית. בית הספר, מקבל מעתה משאבים בסלים שונים לטובת העשייה החינוכית – לימודית בבית ספרו, ויכול להתאים את הדגשים, הצטיידות בית ספרית ואת התכניות אותם יפעיל, לאוכלוסיית התלמידים והמורים ולקהילה בהם הם פועלים.

במסגרת מתווה הגפ"ן מנהל בית הספר רוכש את שעות ההדרכה המתאימה לבית ספרו בהתאם לשיקול דעתו והתעדוף שלו. שינוי משמעותי נוסף הוא העברתם של הקולות הקוראים מן המטה אל בחירת בתי הספר והרשויות מתוך תקציבם.

מדובר במהלך רחב מאוד היוצא לדרך ומלווה באופן טבעי בהרבה מורכבויות, חששות וצורך בתקון והתאמה תוך כדי תנועה.

אנו נסייע בתהליכי ההוראה הלמידה והערכה אותם אתם מפעילים, תוך התאמה למסגרות החדשות. הפיתוח המקצועי וקהילות המורים ימשיכו לתת מענה פדגוגי למורים ולתמוך בהם. ביחד נבין את האתגרים וננסה למצוא להם פתרונות לשנה הקרובה בפרט, ולשנים הבאות בכלל.

'חזק ונתחזק' המסע לסיום החומשים

לימוד וסיום חמשת החומשים הינו יסוד בבניין הזהות היהודית-ערכית של ילדינו. מיזם 'חזק ונתחזק' נועד לסייע למורים לעמוד ביעד זה, תוך העצמה של חווית הלימוד וציון הסיום באופן חווייתי וייחודי.

בשנת תש"פ החלנו במיזם זה, ובשנתיים האחרונות שכללנו והרחבנו אותו. בימסע לסיום החומשים' שיצא לדרך בר"ח סיוון השתתפו השנה מאות כיתות. במחוזות אחדים התקיימו תהלוכות מרשימות של הורים וילדים היוצאים למסע. ההתרגשות שליוותה את היציאה לדרך ואת סיום החומשים הורגשה היטב במחוזות.

אנו קוראים לכם לתכנן מראשית השנה את **מעמד סיום חמשה חומשי תורה**, על פי **לוח סיומי הפרשות** הלימודים באתר, בבחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה". אנו ממליצים לכל בתי הספר לקיים אירוע בית ספרי ואף עירוני או מחוזי למעמד סיום החומשים.

באתר של חזק ונתחזק ימצא המורה את החומרים הבאים:

- **תכנית מותאמת לשנת הלימודים תשפ"ג לפי פרקים ונושאים.**
- **'תחנות' לסיומי פרשה בו נשתף את התלמידים בחידות ומשימות.**

- קישור לסרטונים ולמשימות, על כל הנושאים הנלמדים.
- וה'מסע הגדול' נושא פרסים הכולל משחקים, חידונים ופרסים לקראת סיום הספרים.
- מצורף [סרטון קצר](#) ובו מבט על תוצרי פעילות חזק ונתחזק - במאות כיתות שהשתתפו בתכנית והגיעו לקו הסיום.

מוביל תנ"ך בית ספרי

כאמור בפתח חוזר זה התנ"ך הוא ספר היסוד של עם ישראל ותפקידו לחולל ולעצב את זהות תלמידנו. לשם כך יש להעמיד את התנ"ך בבתי הספר על "שתי רגליים" רגל אחת היא - הוראה מיטבית בכיתה. רגל שנייה – ביסוס מעמדו של התנ"ך במרכז סדר היום הבית ספרי באמצעים שונים: בסדירות הלמידה, בעיסוק בהוראה התנ"ך בצוות, באירועים, בסיומים, במרחב הפיסי, במפגשים עם הורים, ועוד ועוד. כדי ששני הדברים יקרו יש צורך במוביל/ת תחום הדעת, הבקי בתכנית הלימודים ובעל ידע והבנה בהוראת תנ"ך. תכנית הגפ"ן מאפשרת לבתי הספר להגדיר דמות של מוביל תנ"ך ולתגמל אותה/ה על עבודתה/ה. מוביל זה יקבל הכוונה שוטפת וליווי מצוות ההדרכה המחוזי, באופן שיוכל לקדם את לימוד התנ"ך בית הספר באופן משמעותי ביותר. אנו פונים למנהלים בבקשה למנות מוביל תנ"ך בבית הספר. אנו רואים בתפקיד הובלת התנ"ך מפתח לקידום משמעותי של הוראת התנ"ך בבית הספר. צוות ההדרכה בתנ"ך ילווה את מובילי התנ"ך במחוזות ויסייע להם למלא את תפקידם באופן משמעותי ומועיל.

מפגשי הדרכה לקראת הוראת הספרים והפרשות

לקראת פתיחת שנת הלימודים, בא' באלול תשפ"ב (28.8.22) נקיים בעז"ה מפגש זום ייעודי לכל שכבת גיל בו נעסוק בתוכן הספר, בעקרונות ההוראה שלו, וכן בהסבר כיצד להשתמש ביחידות הלמידה שבאתר. מפגשי הדרכה נוספים לקראת תחילת כל פרשה, ולקראת כל נושא בהוראת נביא, יתקיימו לאורך השנה וילוו את המורים בלמידה. כל הפרטים נמצאים באתר החדש.

הדרכה

מתווה הגפ"ן איפשר לבתי ספר שהיו מעוניינים בכך לבחור הדרכה בתנ"ך. לבתי הספר שבחרו בהדרכה בתנ"ך ימונה מדריך מקצועי ומנוסה שיוביל ויקדם את הוראת התנ"ך בבית הספר. במקביל צוות נעשה כמיטב יכולתנו על מנת שבכל מחוז יוצב מדריך תנ"ך מחוזי שיפעל לקידום הוראת התנ"ך. מדריך זה לא יוכל לתת מענה פרטני לבתי הספר. מענה פרטני יינתן כאמור רק לבתי ספר שבחרו במדריך במסגרת הגפ"ן. רשימת המדריכים הארציים והמחוזיים תופיע באתר.

רישום לקבוצות וואטסאפ ולתיבת המייל.

לרשותכם עומדות קבוצות הוואטסאפ הייעודיות שלנו להוראת החומש והנביא בשכבות יסודי. בקבוצות נלווה את הלמידה, נסייע בהכנות, נשתף בחומרים ועזרים לאורך השנה, ונעדכן על השתלמויות, מבצעים ועוד ועוד. מומלץ וחשוב! להצטרפות [וכן להעברה לצוות המורים להצטרפות לפי שכבות], מצ"ב [הקישור לכל הקבוצות](#). במקרה הצורך ניתן גם לשלוח לגבי שרונה ארזי 050-2123444, או למייל הבא: yesodi.tanach@gmail.com

פיתוח מקצועי וכלים ללמידה מרחוק

בשנת הלימודים תשפ"ג, תיפתח מערכת מצפן, מערכת חדשה לניהול הפיתוח המקצועי. המערכת מחוברת למערכות ניהול ידע של המשרד ותאפשר תכנון וניהול תהליכי הפיתוח המקצועי מבוססי נתונים ומותאמים לצרכי בית הספר כארגון ועובד ההוראה כפרט.

ההרשמה של כל מורה לתהליכי הפיתוח המקצועי תהיה דרך פורטל עובדי הוראה במרחב פיתוח מקצועי והדרכה. עובד ההוראה ייכנס באמצעות ההזדהות אחידה, ויוצע לו מגוון אפשרויות הלמידה המותאמות לצרכיו, בהתאם למקצוע ההוראה, התפקיד והשיוך המוסדי.

בכוונתנו לקיים השתלמויות בהיקף של 30 שעות, ובהתאמה לתכנית הלימודים. להלן ההשתלמויות שתפתחנה בשנה"ל תשפ"ג.

א. הדרכות והשתלמויות מלוות חומש ונביא:

לאורך השנה נקיים הדרכות ממוקדות לליווי הוראת החומש/נביא. בתחילת כל פרשה בחומש, ובתחילת כל נושא בנביא, נעבור על יחידות הלימוד, נעמיק בעקרונות ההוראה ונציע כלים ודוגמאות קונקרטיות לאותה היחידה. מורים אשר ישתתפו באופן סדיר בהדרכות יוכלו לקבל גמול השתלמות. ניתן להשתתף בהדרכות בתורה, בנביא, או לשלב ביניהם. לצורך קבלת הגמול על המורה להירשם בהשתלמות הייעודית לשכבת הגיל, ולהגיש מטלת סיום. ההדרכות/השתלמויות יתקיימו לשכבות הבאות:

'צעד ראשון בתורה' הוראת פרשות בראשית-לך לך לכיתות א.

כיתות ב – בראשית - סיפורי האבות

כיתות ג – חומש שמות ופרקי יהושע

כיתות ד – חומש ויקרא ופרקי השופטים

כיתות ה – חומש במדבר ופרקי שמואל א'

כיתות ו – חומש במדבר ופרקי שמואל ב'.

ב. השתלמויות נוספות:

- 'כשהחינוך המיוחד פוגש את תחום הדעת' הוראת תנ"ך למורי חינוך מיוחד, שילוב והכלה.
- השתלמות ייעודית לקהילת המלמדים בבתי ספר יסודיים

אנא **עקבו אחר הפרסומים** בקבוצות הווטסאפ [ובאתר הייחודי](#) למורי התנך בחמד, בו נמצא כל המידע, תכניות הלימודים וחומרי ההוראה. מקווים לראות כמה שיותר מורים עמנו במסגרת ההשתלמויות

ג. כוורת

הכוורת מהווה מרכז השתלמות מקוון בו מורים יכולים לבחור להשתלם ביחידות של 3 - 6 שעות ולצבור 30 שעות גמול באופן חדש בתחומי הדעת השונים הנלמדים בבתי הספר היסודי.

צוות תנ"ך חמ"ד העלה יחידות השתלמות בתנ"ך לכוורת ומורים המשתתפים בה מוזמנים להתנסות בהן.

לקטלוג הכוורת, [לחצו כאן](#)

להרשמה לכוורת, [לחצו כאן](#)

חוברות לימוד מאושרות

מורים המעוניינים להשתמש בחוברות בהוראת תנ"ך מוזמנים לבחור חוברות מתוך [רשימת חוברות הלימוד והספרים](#) המאושרים להוראת תורה ונביא מצויה באתר. משרד החינוך מבצע פיקוח ואכיפה כנגד בתי ספר שרוכשים ספרי לימוד לא מאושרים, ראו חוזר מנכ"ל [בקישור](#) הבא סעיף 16.

נזכיר כי **אין חובה להשתמש בחוברות** בהוראת תנ"ך, ומורים המעוניינים בכך מוזמנים ליצור לעצמם את מערכי השיעור שלהם ואת דפי העבודה המותאמים לתלמידיהם. עוד נאמר כי גם בשימוש בחוברות המאושרות יש להפעיל שיקול דעת. המורה רשאי ואף חייב לברור מן החוברת את מה שנראה בעיניו כנכון בהתאם לתכנית הלימודים.

מבחן ארצי

מדי שנה מתקיים מבחן ארצי במתכונת פנימית לכיתות ו' על ספר דברים פרשות דברים – כי תבוא (פרק א' עד פרק כ"ט פסוק ח), . קיום המבחן במועדו משמש עוגן חשוב בתכנון הלמידה השנתית. בעקבות המבחן מתקיים שיח שנועד להפיק לקחים, ללימוד נקודות החוזק, נקודות המצריכות שיפור, ומה אנו כצוות הפיקוח יכולים ללמוד מכם. החלטה ופרטים אודות מתכונת המבחן הארצי בתשפ"ג יימסרו בהמשך השנה

בתפילה שנוכח להגדיל תורה ולהאיהבה,

הרב יאיר ליברמן
מדריך ארצי בתנ"ך ליסודי

ד"ר איילת סיידלר
מפמ"ר תנ"ך בחמ"ד

העתקים:

גב' שוש נגר, ראש מינהל החמ"ד
ד"ר מירי שליסל, יו"ר המזכירות הפדגוגית
מר יובל אוליבסטון פניג, ס. יו"ר המזה"פ
הרב יובל אוליבסטון, ראש אשכול מורשת במזה"פ
גב' אתי סאסי, מנהלת האגף לחינוך יסודי
מר דויד גל, מנהל אגף בכיר א' - בחינות
מנהלי מחוזות
מחמ"דים
מדריכי תנ"ך